

dr hab. inż. Marian Żuber, prof. uczelni
Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Wrocław, 19 stycznia 2026 r.

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Marty MOSKAL

wykonanej pod kierunkiem

Promotora: *prof. dr. hab. inż. Jana POSOBKA*

na temat:

MOTYWACJA ŻOŁNIERZY DO PEŁNIENIA SŁUŻBY W SOJUSZNICZYM DOWÓDZTWIE SIŁ POWIETRZNYCH NATO JAKO ELEMENT KSZTAŁTUJĄCY BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

Wstęp

Po rozwiązaniu Układu Warszawskiego Polska znalazła się, wraz z innymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej, w tzw. „szarej strefie bezpieczeństwa”. Istotą myślenia o jej funkcjonowaniu było założenie, że Polska, jak i pozostałe kraje tego regionu, w razie ewentualnej agresji zbrojnej z zewnątrz, nie byłyby w stanie samodzielnie i efektywnie obronić swojego terytorium. W związku z tym, NATO stanowiło w zasadzie jedyny układ militarny, który mógłby zapewnić Polsce bezpieczeństwo militarne, jako państwu członkowskiemu. Polska, stając się państwem członkowskim NATO, uzyskała o wiele większe bezpieczeństwo wojskowe i polityczne, niż gdyby miała je zapewnić sobie sama, a nawet we współpracy z innymi państwami Europy Środkowej.

Członkostwo w NATO było jednym z czynników sprzyjających modernizacji polskiej armii. Wejście w struktury NATO wymusiło również zmiany w systemie edukacji i szkolenia żołnierzy, a także prowadzonej polityki kadrowej. Zaangażowanie polskich sił zbrojnych w operacjach prowadzonych pod auspicjami NATO traktowane było priorytetowo.

Polscy żołnierze są integralną częścią struktur NATO, działając na wielu płaszczyznach: od uczestnictwa w misjach na wschodniej flance (Łotwa, Rumunia), przez dowodzenie oraz udział w ćwiczeniach organizowanych przez Sojusz, po zapewnianie wsparcia siłom Sojuszu i udział w operacjach w innych regionach, jak Kosowo (KFOR) czy misje morskie. Polska, dzięki licznym kontyngentom i zaangażowaniu w działania Sojuszu, jest kluczowym elementem obrony wschodniej flanki NATO, zwiększając interoperacyjność i gotowość bojową. Żołnierze pełnią służbę poza granicami kraju, w tym m.in. w ramach operacji kierowanych przez dowództwo Sojuszu. Jednym z takich przykładów jest wykonywanie zadań przez polskich pilotów Polskich Sił Powietrznych, którzy doskonalią taktykę działania z sojusznikami.

Jednym z zagadnień, które jest niezwykle istotne z punktu widzenia efektywności pełnienia służby poza granicami kraju jest odpowiedni system motywowania jej uczestników. Jest to także bardzo ważne z racji doskonalenia systemu bezpieczeństwa państwa i współdziałania z przedstawicielami innych państw, .

W tym kontekście tematyka pracy doktorskiej podjętej przez Panią mgr Martę Moskał jest bardzo aktualna, interesująca i istotna z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie. Doktorantka przeprowadziła bardzo wnikliwą analizę literatury opisującej badane zjawisko.

1. Podstawa formalna sporządzenia recenzji

Formalną podstawę opracowania recenzji stanowią zapisy *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z późn. zm.*

Zgodnie z art. 187 Ustawy rozprawa doktorska „*prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej (...), a może ją stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa, konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej*”.

Analiza rozprawy doktorskiej przedstawionej do recenzji pozwala na sformułowanie następujących stwierdzeń:

- rozprawę doktorską przygotowano w postaci pracy pisemnej (monografii naukowej);
- praca zawiera oryginalne rozwiązanie problemu naukowego,

- rozprawa prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

2. Ocena układu rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi bardzo obszerne opracowanie dotyczące zagadnień ujętych w jej tytule. Obejmuje wstęp, w którym zaprezentowano metodologiczne podstawy rozprawy doktorskiej oraz pięciu rozdziałów merytorycznych, których rozważania zostały przedstawione w podsumowaniu. Następnie w rozdziale pierwszym Doktorantka zaprezentowała metodologiczne założenia rozprawy doktorskiej, a w kolejnych czterech rozdziałach zawarła merytoryczne elementy opracowania obejmujące zarówno podstawy teoretyczne, jak i empiryczne. W części końcowej zamieszczono bibliografię stanowiącą główne źródło wiedzy teoretycznej, a jednocześnie podstawę, na której Doktorantka oparła proces badawczy. Zawartość tę uzupełnia wykaz rysunków, tabel i załączników. Powyższe treści zostały zawarte na 307 stronach.

Wstęp został zawarty na 5 stronach, część zasadnicza (merytoryczna) obejmuje 248 stron, zakończenie - 4 strony, bibliografia – 17 stron, wykazy: rysunków (36), tabel (46) i załączników (1) – 6 stron, załącznik w postaci kwestionariusza ankiety – 20 stron.

Na pozytywne pokreślenie zasługuje zarówno formalny, jak i merytoryczny układ rozprawy oraz jej wzbogacenie w rysunki i tabele. Bardzo cenną właściwością pracy jest zastosowanie przez Doktorantkę statystycznej obróbki uzyskanych wyników badań przy użyciu programu SPSS, co pozwoliło na testowanie hipotez na temat relacji tzw. czynników wspólnych. Dzięki temu możliwe było zweryfikowanie sądów o populacji generalnej na podstawie danych z próby losowej. Wyniki uzyskane w trakcie prowadzonych badań pozwoliły jej na sformułowanie wniosków uzasadniających postawione tezy.

Układ pracy jest logiczny, a treści kolejnych rozdziałów zostały zaprezentowane zgodnie z zasadą „od ogółu, do szczegółu”. Rozważania teoretyczne przeplatają informacje uzyskane w trakcie badań prowadzonych przy zastosowaniu wymienionych metod.

We Wstępie Doktorantka dokonała wprowadzenia do tematyki rozprawy doktorskiej oraz uzasadnienia jej podjęcie. Wskazała przedmiot prowadzonych badań, którym były procesy motywacyjne żołnierzy pełniących służbę w Sojusznicych Dowództwie Sił Powietrznych NATO na terenie *Ramstein Air Base* w Niemczech. Badania przeprowadziła wśród żołnierzy wojska polskiego, żołnierzy armii amerykańskiej oraz Bunderswehry. Takie

ujęcie jest niezwykle interesujące, gdyż pozwoliło na porównanie motywacji, jakimi kierują się żołnierze różnych armii, które mają różnorodne systemy szkolenia oraz organizacji sił zbrojnych. Zwróciła uwagę, iż w literaturze naukowej brak jest opracowań na temat motywacji osobistej i społecznej, jaką kierują się żołnierze podczas służby wojskowej w kraju oraz poza granicami państwa. Praca ma charakter teoretyczno-empiryczny, a przeprowadzone na jej potrzeby badania prezentują orientację interdyscyplinarną. W dalszej części przeprowadziła charakterystykę poszczególnych rozdziałów i streściła ich zawartość.

Pierwszy rozdział obejmuje charakterystykę metodologicznych podstaw procesu badawczego. Wskazała przedmiot i cel badań, główny problem badawczy oraz szczegółowe pytania badawcze. Scharakteryzowała zastosowane metody ze szczególnym zwróceniem uwagi na metodę empiryczną oraz techniki i narzędzia badawcze, które posłużyły do zebrania danych empirycznych umożliwiającą weryfikację przyjętych założeń. Zaprezentowała również metody analiz ilościowych, które zostały podporządkowane głównemu celowi i postawionym problemom badawczym oraz przeprowadziła charakterystykę próby badawczej. Omówiła organizację i teren badań.

W rozdziale drugim, o charakterze teoretycznym, Doktorantka poświęciła analizie pojęcia bezpieczeństwa, jego istoty, historii i znaczenia w aspekcie międzynarodowym. Przeanalizowała wybrane definicje oraz czynniki wpływające na jego kształtowanie. Scharakteryzowała funkcjonowanie Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz wskazała na jego znaczenie dla Polski oraz Europy.

Kolejne dwa rozdziały obejmują teoretyczne podstawy procesu motywacji, stanowiącego główny obszar badań uwzględniający różnorodne kryteria. Rozdział trzeci został poświęcony charakterystyce procesu motywacji ujęciu psychologicznym i socjologicznym. Zaprezentowano podstawowe teorie wyjaśniające uwarunkowania i motywy kierujące ludzkim zachowaniem oraz wpływ, jaki wywiera ono na życie każdego człowieka. W części końcowej rozdziału Autorka dokonała analizy motywacji żołnierzy do pełnienia służby wojskowej, z uwzględnieniem specyfiki kulturowej żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich.

Natomiast rozdział czwarty stanowi kontynuację rozważań zainicjowanych w rozdziale trzecim. W tym przypadku Doktorantka zajęła się czynnikami motywacyjnymi wpływającymi na zachowania człowieka. W swoich rozważaniach omówiła czynnik ekonomiczny i jego wpływ na sposób pełnienia służby przez żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich.

W rozdziale piątym o charakterze empirycznym Doktorantka przeprowadziła analizę zebranego materiału. Dokonała porównania zarówno ogólnych wyników analizowanych zmiennych wymiarów motywacji żołnierzy reprezentujących trzy armie (polską, amerykańską i niemiecką) pełniących służbę poza granicami państwa, jak i analizę zmiennych szczegółowych opisujących te wymiary. W końcowej części zamieściła wyniki podsumowania w postaci dyskusji wyników w kontekście przyjętego problemu badawczego. Uwzględniły one podstawy teorii dotyczących motywacji oraz badania innych autorów. Objęły również konkluzje wynikające z procesu badawczego, ich konsekwencje oraz rekomendacje dla dalszego rozwoju badań w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Wyniki te posłużyły także do weryfikacji przyjętych hipotez.

Układ rozprawy stanowi logiczną, spójną całość, w której Autorka przechodzi od części teoretycznej, w której omawia zarówno podstawy bezpieczeństwa, jak i teorię motywacji, która jest kluczowym zagadnieniem rozprawy, do części doświadczałnej obejmującej prezentację i analizę wyników badań, które posłużą do weryfikacji hipotezy badawczej.

3. Ocena piśmiennictwa wykorzystanego w trakcie przygotowywania rozprawy doktorskiej

Doktorantka powołuje się na 239 źródeł bibliograficznych, jakie wykorzystwała w trakcie opracowywania pracy doktorskiej, obejmujących opracowania zwarte i artykuły naukowe (195 pozycji), źródła internetowe (38 pozycji) oraz raporty (6 pozycji).

Kwerenda dorobku naukowego w omawianej tematyce została przeprowadzona dość skrupulatnie, o czym świadczy obszerna bibliografia, obejmująca w głównej mierze opracowania z ostatnich lat. Pozycje bibliograficzne wskazane przez Doktorantkę w zdecydowanej większości zostały opublikowane po 2000 roku, z czego wiele pochodzi z ostatnich 10 lat. Pojedyncze, starsze wydawnictwa nie straciły na aktualności, co uzasadnia ich wykorzystanie. Wysoka aktualność źródeł stanowi duży atut pracy, gdyż dzięki temu Autorka sięgnęła po najnowsze pozycje literaturowe. Należy zwrócić także uwagę na raporty z badań prowadzone w odniesieniu do żołnierzy Bundeswehry oraz armii amerykańskiej a dotyczące badanej tematyki.

Dobór literatury naukowej i innych źródeł bibliograficznych nie budzi zastrzeżeń, a zasada doboru i wykorzystania aktualnych źródeł została zastosowana. Dodatkowe źródło bibliograficzne stanowią także portale internetowe, które są uzupełnieniem informacji pochodzących ze źródeł o charakterze naukowym.

4. Wskazanie oraz ocena celu pracy

Zagadnienie dotyczące roli motywowania żołnierzy różnych armii do pełnienia służby w kontyngentach międzynarodowych jest niezwykle ważne z punktu widzenia kształtowania bezpieczeństwa międzynarodowego. Wynika to między innymi z faktu, że jest to bardzo ważne dla tworzenia efektywnej współpracy, co jest bardzo ważne przy wykonywaniu zadań. Stąd zainteresowanie Autorki niniejszej dysertacji. Prowadząc analizę dostępnej literatury Doktorantka wskazała na unikatowość podejmowanego tematu, ponieważ opracowanie czynników motywacyjnych wpływających na żołnierzy wybranych państw członkowskich NATO na terenie bazy lotniczej w Ramstein do pełnienia służby wojskowej może stanowić modelowy przykład współpracy żołnierzy różnych państw NATO, a rozważania na temat właściwego ich motywowania może wnieść istotny wkład w stan wiedzy na temat najważniejszych elementów życia społeczno-zawodowego personelu wojskowego stacjonującego w Ramstein.

Dla realizacji tego zadania Doktorantka sformułowała w pracy dwa rodzaje celów badawczych – cel poznawczy, będący także celem głównym oraz cel utylitarny. Uszczegółowienie celu głównego stanowią trzy cele szczegółowe. Jako główny cel badawczy Autorka postawiła sobie zadanie związane ze *zbadaniem i zaprezentowaniem czynników motywujących do pełnienia służby wojskowej żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich w ramach organizacji polityczno-wojskowej NATO w Bazie Lotniczej Ramstein i wykazanie ich znaczenia w bezpieczeństwie*. Cele szczegółowe uzupełniają rozważania na temat motywacji żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich do pełnienia służby w ramach Sojuszniczego Dowództwa Sił Powietrznych NATO. Doktorantka sformułowała je następująco:

1. Identyfikacja bezpieczeństwa międzynarodowego w ramach służby wojskowej w Sojusznicznym Dowództwie Sił Powietrznych NATO.
2. Określenie i zaprezentowanie motywacji żołnierzy polskich, amerykańskich oraz niemieckich do pełnienia służby wojskowej.
3. Identyfikacja czynników motywacyjnych wpływających na służbę wojskową żołnierzy polskich, amerykańskich oraz niemieckich w Sojusznicznym Dowództwie Sił Powietrznych NATO.

Cel utylitarny rozprawy dotyczył opracowania hierarchii ważności czynników motywacyjnych żołnierzy wybranych krajów członkowskich NATO do pełnienia służby

wojskowej w bazie lotniczej w Ramstein uwzględniającej podobieństwa i różnice między nimi.

Wynikiem realizacji celu głównego mają być wnioski, które mogą być następnie wykorzystane do formułowania propozycji w zakresie doskonalenia systemu motywowania żołnierzy pełniących służbę poza granicami kraju, w którym wykorzystane mogą być różnorodne czynniki (finansowe, umożliwiające podnoszenie kwalifikacji, inne profity dla pełniących służbę).

Dla realizacji głównego celu badawczego Doktorantka sformułowała problem badawczy w postaci pytania rozstrzygnięcia: *Jakie czynniki motywacyjne wpływają na pełnienie służby wojskowej żołnierzy w Sojuszniczym Dowództwie Sił Powietrznych NATO w kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego?*

Odpowiedź na postawione pytanie miała wskazać rolę właściwych czynników motywacyjnych, jakie powinny być wykorzystane w służbie żołnierzy pełniących ją poza granicami kraju, a także w służbie w kraju.

Dla bardziej szczegółowego opisu zagadnień poruszanych w poszczególnych rozdziałach Autorka zaprezentowała cztery problemy szczegółowe, które mogą pomóc udzielić odpowiedzi na główne pytanie badawcze oraz zweryfikować stawiane hipotezy. Dotyczyły one następujących problemów:

- 1. Jak kształtowane jest bezpieczeństwo międzynarodowe?*
- 2. Jak w teorii identyfikowana jest motywacja żołnierzy do pełnienia służby wojskowej w systemie bezpieczeństwa?*
- 3. Jak narodowość żołnierzy wpływa na poziom ich motywacji do służby w HQ AIRCOM i na hierarchię czynników motywacyjnych?*
- 4. Jak podobieństwa i różnice w strukturze czynników motywacyjnych występujących wśród żołnierzy polskich, niemieckich i amerykańskich*

Stwierdzeniem, które Doktorantka zaprezentowała, jako odpowiedź na główny problem badawczy jest przypuszczenie, że *istnieją zróżnicowane czynniki motywacyjne, które w różnym stopniu wpływają na efektywność pełnienia służby. Należą do nich m.in.: uwarunkowania motywacji o podłożu społecznym, psychologicznym, materialnym. Prawdopodobnie uwarunkowania o podłożu społecznym będą silniej wpływać na pełnienie służby wojskowej niż czynniki psychologiczne lub materialne, co może mieć znaczenie dla efektywności ich działań w kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego.* Uzupełnienie hipotezy głównej, stanowią cztery hipotezy szczegółowe, które mają odpowiedzieć na pytania

szczegółowe, a ich treści zawarto w poszczególnych rozdziałach opisujących problematykę zawartą w problemach szczegółowych.

Zarówno cele oraz problemy badawcze, jak i powiązane z nimi hipotezy zostały sformułowane czytelnie, a rozważania prowadzone w trakcie realizacji pracy są z nimi powiązane i pozwalają na uzyskanie odpowiedzi na pytania badawcze zamieszczone w pierwszym rozdziale poświęconym założeniom metodologicznym rozprawy.

Podsumowując należy stwierdzić, że z metodologicznego punktu widzenia praca doktorska Pani mgr Marty Moskal została przygotowana prawidłowo i stanowi spójną oraz logiczną całość.

5. Wskazanie oraz ocena zastosowanych metod badawczych

Doktorantka charakteryzując metodologię prowadzonych badań odniosła się do zastosowanych metod badawczych. Wykorzystała zarówno metody teoretyczne, jak i metody praktyczne. Wśród metod teoretycznych zastosowała:

- **analizę literatury**, która pozwoliła na przygotowanie teoretycznych podstaw dotyczących motywacji i czynników motywacyjnych oraz sformułowania hipotez badawczych,
- **syntezę**, co umożliwiło głębsze zrozumienie badanego zjawiska dzięki łączeniu różnych elementów w całość,
- **abstrakcję izolującą**, która umożliwiła wyodrębnienie (izolację) badanych zjawisk (czynników motywacyjnych) i obiektów (żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich pełniących służbę w HQ AIRCOM) z większej całości w celu umożliwienia analizy ich opinii,
- **porównanie**, która pozwoliła na wskazanie podobieństw i różnic w hierarchii czynników motywacyjnych wśród żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich pełniących służbę w strukturach NATO,
- **modelowanie**, które polegało na stworzeniu modelu badanych obiektów, dla odtworzenia określonych cech i związków badanego przedmiotu w innym, specjalnie wytworzonym przedmiocie stanowiącym ów model (w tym przypadku – wiodących czynników motywacyjnych, które należy wziąć pod uwagę w procesie zarządzania personelem wojskowym),
- **wnioskowanie**, którego zadaniem była weryfikacja hipotez.

Jako podstawową eksperymentalną metodę badawczą zastosowaną w dysertacji Doktorantka wskazała metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki

ankietowania polegającej na zgromadzeniu potrzebnych informacji poprzez samodzielne wypełnienie kwestionariusza ankiety przez respondentów bez obecności ankietera.

Wśród narzędzi badawczych wykorzystanych w trakcie przygotowania rozprawy doktorskiej wskazała ona:

- kwestionariusz autorski do wyboru czynników motywacyjnych,
- kwestionariusz (test) do mierzenia motywacji osiągnięć,
- kwestionariusz ankiety dotyczący przygotowania zawodowego żołnierzy autorstwa J. Jagiełło,
- test Herzberga,
- test mierzący skalę materializmu autorstwa Domu Badawczego Maison&Partners.

Opracowane zostało również narzędzie badawcze, jakim był kwestionariusz diagnozujący motywację do służby wojskowej, zawierający pytania dostosowane do specyfiki wielonarodowego środowiska.

Doktorantka zastosowała dobór celowy (nieprobabilistyczny) próby badawczej na postawie znajomości parametrów danej populacji (polskich, amerykańskich, niemieckich żołnierzy pełniących służbę w HQ AIRCOM). Taki dobór wynika z przyjęcia założenia, iż badaniami będzie objęta pewna „grupa społeczna” jaka stanowią żołnierze bazy w Ramstein.

Do opracowania wyników badań i wypracowania wniosków Doktorantka wykorzystwała metody analizy statystycznej. Miało to posłużyć do interpretacji uzyskanych wyników badań oraz weryfikacji przyjętej hipotezy zerowej.

Analizując wykorzystane metody badawcze, należy ocenić je pozytywnie w kontekście założonych celów badań. Pozwoliły one na dokonanie oceny znaczenia właściwego motywowania żołnierzy dla poprawy jej efektywności. Na szczególne wyróżnienie zasługuje wykorzystanie metod analizy statystycznej do badania korelacji pomiędzy uzyskanymi danymi.

6. Ocena części rozprawy doktorskiej dotyczącej omówienia wyników badań

W trakcie prowadzonych badań Doktorantka zgromadziła materiał badawczy, który objął następujące zagadnienia:

- motywacja żołnierzy polskich do pełnienia do pełnienia służby wojskowej;
- motywacja żołnierzy amerykańskich do pełnienia do pełnienia służby wojskowej;
- motywacja żołnierzy niemieckich do pełnienia do pełnienia służby wojskowej;

- ekonomiczny aspekt czynników motywujących polskich żołnierzy do służby wojskowej;
- ekonomiczny aspekt czynników motywujących amerykańskich żołnierzy do służby wojskowej;
- ekonomiczny aspekt czynników motywujących niemieckich żołnierzy do służby wojskowej.

Dla bardziej czytelnego przedstawienia wyników badań Doktorantka opracowała i zaprezentowała je w postaci tabel i wykresów. Szczególnie cenne jest zestawienie wyników analizy statystycznej uzyskanych wyników.

W zakończeniu pracy Doktorantka dokonała podsumowania swoich rozważań oraz konkluzji końcowych. Wskazała potrzebę kontynuacji badań nad wpływem motywacji na decyzję żołnierzy do pełnienia służby uwzględniając narodowości, co może przyczynić się do lepszego zrozumienia i efektywniejszego zarządzania motywacją w środowisku wojskowym NATO. Podejmując dyskusję i omówienie wyników odniosła się do sześciu obszarów, które uznała za najbardziej istotny z punktu widzenia realizowanej tematyki. Były to:

- psychologiczne aspekty czynników motywacyjnych, jako instrumentów zarządzania bezpieczeństwem;
- socjologiczne aspekty czynników motywacyjnych oraz związki pomiędzy współczesnymi teoriami społeczeństwa a armią, jako konkretną zbiorowością społeczną;
- czynniki motywacyjne decydujące o efektywności pełnienia służby wojskowej przez żołnierzy polskich, amerykańskich oraz niemieckich;
- ekonomiczne aspekty czynników motywacyjnych wpływające na żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich do pełnienia służby wojskowej;
- czynniki motywacyjne przeważające wśród żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich pełniących służbę wojskową w HQ AIRCOM;
- podobieństwa i różnice w hierarchii czynników motywacyjnych żołnierzy polskich, amerykańskich i niemieckich pełniących służbę w HQ AIRCOM.

W podsumowaniu stwierdziła, iż różnice w poziomie motywacji do pełnienia służby wojskowej mogą być zależne od narodowości badanych żołnierzy. Wyniki wskazują, że czynniki motywacyjne mogą mieć różne nasilenie i wpływ w zależności od kraju pochodzenia personelu wojskowego.

Uzyskane wyniki badań pozwoliły na weryfikację hipotez roboczych, ale również ocenę, w jakim stopniu czynniki motywacyjne determinują efektywność służby wojskowej w międzynarodowych strukturach bezpieczeństwa. W ten sposób stało się możliwe zrozumienie zależności pomiędzy motywacją żołnierzy a funkcjonowaniem systemu bezpieczeństwa NATO, co ma istotne znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. W konkluzjach końcowych Doktorantka stwierdza, że w wyniku przeprowadzonych badań empirycznych wszystkie postawione hipotezy znalazły potwierdzenie, co pozwoliło na pełną realizację założonych celów rozprawy oraz udzielenie odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze.

7. Informacje o nieprawidłowościach, które pojawiły się w rozprawie doktorskiej

Rozprawa doktorska została przygotowana bardzo starannie pod względem poprawności językowej, z wykorzystaniem najnowszych źródeł bibliograficznych. Doktorantka przeprowadziła również dokładną korektę tekstu, dzięki czemu rozważania prowadzone przez Autorkę, potrafią zainteresować czytelnika. W trakcie zapoznawania się z treścią rozprawy pojawiło się u mnie jedno zastrzeżenie na s. 11 w. 1 od góry wątpliwość budzi użycie słowa specyfikacja. A może chodziło o specyfikę? Proszę o wyjaśnienie tej uwagi.

Z pewnością cennym elementem opracowania byłoby zaproponowanie sposobów wykorzystania prowadzonych rozważań w praktyce, np. w doskonaleniu metod motywowania żołnierzy w trakcie pełnienia służby, zarówno poza granicami, jak i wewnątrz krajów macierzystych. Może to stanowić element dyskusji w trakcie obrony dysertacji.

8. Pozostałe uwagi dotyczące rozprawy doktorskiej

Praca stanowi **oryginalne rozwiązanie** rozpatrywanego problemu naukowego.

Doktorantka **wykazala się ugruntowaną wiedzą** na temat poruszony w rozprawie doktorskiej zarówno w teorii, jak i praktyce, co zostało potwierdzone w części teoretycznej rozprawy. Jednocześnie **wykazala się umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych**, w tym posługiwania się metodami badawczymi oraz doskonałej umiejętności wykorzystania metod statystycznych do .

Pod względem poprawności językowej praca nie budzi zastrzeżeń. Przedstawione treści zostały zaprezentowane w logiczny sposób, bez istotnych błędów stylistycznych i gramatycznych.

9. Wniosek końcowy

Reasumując rozważania dotyczące rozprawy doktorskiej przedstawionej do recenzji można stwierdzić, że jej treść stanowi istotny, oryginalny wkład Doktorantki w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie oraz świadczy o Jej dobrym przygotowaniu metodologicznym i merytorycznym w zakresie rozwiązywania problemów badawczych z tego obszaru. Stanowi ona samodzielne rozwiązanie problemu badawczego o utylitarnym charakterze, co świadczy o ugruntowanej wiedzy merytorycznej Autorki, jej doświadczeniu praktycznym oraz umiejętności posługiwania się metodami badawczymi w rozwiązywaniu problemów naukowych. W mojej opinii rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r., poz. 478). W związku z powyższym wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego o dopuszczenie Pani **mgr Marty Moskal** do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

